

LSD och andra hallucinogener

Publicerad 29.4.2010

Hallucinogener är narkotiska preparat som orsakar förvrängningar av sinnesintryck samt egentliga sinnesvillor, dvs. hallucinationer. Därutöver kan användaren uppleva starka rädslotillstånd eller depression, men också djupa känsloupplevelser eller en känsla av samhörighet med världsalldet. Ursprungsfolk har redan i tusentals år traditionellt använt kombinationer av hallucinogener i religiösa ritualer samt för att bota sjukdomar.

Som term är "hallucinogen" till viss del missledande, eftersom sinnesvillorna bara är en del av preparatets verkningar och inte heller är vanliga i de doser som normalt används. Preparaten skulle också ha kunnat kallas för psykedeler, psykoaktiva, entaktogener eller enteogener. Effekterna av de hallucinogena preparaten är väldigt individuella och användarens sinnesstämning för tillfället eller omgivningen kan inverka på upplevelsen som drogerna orsakar. Upplevelserna kan variera dramatiskt mellan olika användningstillfällen. Förändringar kan ske också under en enda användningsgång. Hallucinogenernas somatiska effekter (bl.a. stiger hjärtats puls och blodtrycket höjs) är förbigående och förblir oftast milda i förhållande till de psykologiska effekterna.

Till sin kemiska uppbyggnad är hallucinogenerna en väldigt splittrad grupp. Vissa preparat finns i naturen (vissa svampar, växter och kryddor), men en del framställs antingen delvis eller helt på syntetisk väg. Det mest kända och undersökta preparatet är lysergsyredietylamid alltså LSD, som är en halvsvart syntetisk alkaloid. Andra kända preparat är DTM, psilocybin, meskalin, salvinorin A och MDMA. Ett flertal andra preparat, såsom ketamin, fencyklidin, atropin eller cannabis, kan ha hallucinogena effekter. En del av de nya illegala hallucinogenerna som kommer in på drogmarknaderna (bl.a. Bromo-Dragonfly) är så kallade forskningskemikalier, som ursprungligen var avsedda för vetenskapliga ändamål. Fördelarna och nackdelarna som förknippas med hallucinogener har inte undersökts tillräckligt på en vetenskaplig nivå, bl.a. på grund av strikt lagstiftning. På 2000-talet har den vetenskapliga forskningen ökat efter att ha haft en stilla existens under flera decennier.

Hallucinogenerna verkar huvudsakligen genom serotoninsystemet (speciellt 5-HT_{2A}-receptorerna). De kan också ha effekt på flera olika signalsubstanssystem (bl.a. dopamin) och de kan binda sig till flera olika receptortyper (bl.a. opioid, muskarin, NMDA). Samverkan kan ske i alla fall med mediciner som påverkar serotoninsystemet, så som depressionsmediciner eller neuroleptika. Det kan behövas bara en liten dos av en hallucinogen för att få en effekt: till exempel är en normal LSD-dos bara cirka 50-150 mikrogram. Dosen har oftast sugits in färdigt i en liten, ofta bildförsedd, papperslapp (s.k. blotter) som tas genom munnen. Det finns också tabletter, kapslar och geler. Rent LSD är ett vitt, luktfritt och vattenlösligt pulver. För meskalin som utvinns från vissa kaktusar är en normal dos däremot över tusen gånger så stor som en LSD-dos (ca 200-300 milligram). Halten av hallucinogener varierar av naturliga orsaker mellan olika växt- och svamparter, men också t.ex. årstiden kan inverka på halten.

Effekten av LSD framträder oftast inom en timme, och den egentliga effekten bibehålls ungefär 2-8 timmar. Effektens varaktighet och styrka beror bl.a. på hur stor dos som använts. I början kan användaren känna sig lite rastlös och känna att något är annorlunda mot vad det brukar vara. Samtidigt kan pulsen rusa och pupillerna utvidgas, tills sinnesintrycken och sinnesstämningen förändras dramatiskt. Många missbrukare förväntar sig att hallucinogenerna skall ge mystiska, religiösa eller kosmiska upplevelser. Användarna kan se musik eller höra färger. En brukare kan känna att han är ett med universum, förstå något djupt eller uppleva att tiden förlorar sin betydelse. I tankevärlden kan nuet och minnen ur det förgångna förväxlas. Uppfattningen om avstånd, tyngdkraft samt förhållandet till omgivningen och jaget kan förvrängas. Effekterna försvinner sakteligen under några timmar, och därefter kan en orolig och aningen ovanlig känsla stanna i kroppen ännu några timmar. Effekterna av "snedtändningar" är illamående, depression, rädslor, förföljelsemänier och panik. De obehagliga erfarenheterna kan till och med leda till självmord. Det psykotiska tillståndet kan pågå några dagar eller längre.

Hallucinogener anses inte orsaka fysiskt beroende, och det uppstår inga abstinensbesvär om man slutar använda dem. Användningen av dem orsakar inte heller ett tvingande behov av att få en ny dos. Det är också ovanligt att ett psykiskt beroende utvecklas. Uppskattningsvis blir bara 2-3 % av hallucinogenanvändarna beroende. Vid regelbundet missbruk av hallucinogener utvecklas en tolerans, varvid det behövs större dos för att ge samma effekt. Känsligheten för drogen återfås efter några dagars paus. Det anses att preparaten inte orsakar några stora skador på organen eller nerverna, och inte heller har långvarigt missbruk konstaterats få fysiska konsekvenser. De kan ändå orsaka till och med ödesdigra farsituationer genom att förändra uppfattningen av den verkliga omgivningen samt orsaka kraftiga negativa

känslotillstånd. Medan drogen verkar kan brukarens funktionsförmåga minska såväl mentalt som motoriskt. Psykiska problem som depression och ångest kan framträda. De preparat som säljs i gatuhandeln är förknippade med risker som bl.a. orenhet, fluktuationer i halt eller att preparatet visar sig vara ett annat än vad som hävdats.

Användning av hallucinogener och främst LSD förknippas med s.k. flashback-tillstånd eller "återtrippar", alltså en överraskande återupplevelse av de sinnesvillor eller känslotillstånd som upplevdes under trippen. En flashback kan komma överraskande rentav åratals efter föregående dos. Många användare upplever kortvariga sinnesstörningar ännu efter att den egentliga hallucinerande effekten avtagit, men endast några få upplever att symptomen stör deras liv. Hur ofta man får flashbacks verkar inte påverkas av hur ofta man använder hallucinogena preparat. Enligt en teori är en flashback ett beteende som lärts medan hjärnan var i ett undantagstillstånd, och som utlöses av någon viss faktor, t.ex. stress eller droger. Hallucinogenerna kan utlösa psykotiska sjukdomar, såsom schizofreni, men hos friska människor verkar inte ämnena kunna förorsaka sådana.

Veli-Matti Surakka

Farmaceut

I animationen [Droger och hjärnan](#) berättas hur olika droger genom signalsubstanserna påverkar brukarens känslor och funktioner.

Källor ►

Davidson T: Hallucinogens and related disorders. Kirjassa: Gale Encyclopedia of Mental Disorders. Toim. Thackery E. Gale, Detroit, 2003.

Erowid: LSD-25. Senast uppdaterad 8.3.2010. Hämtad från internet 18.4.2010:
<https://www.erowid.org/chemicals/lsd/lsd.shtml> .

Gonzalez-Maeso J, Sealon SC: Agonist-Trafficking and Hallucinogens. Current Medicinal Chemistry 16(8): 1017-1027, 2009.

Halpern JH: Hallucinogens: An Update. Current Psychiatry Reports 5: 347-354, 2003.

Halpern JH, Pope HG Jr: Hallucinogen persisting perception disorder: what do we know after 50 years? Drug and Alcohol Dependence 69(2):109-119, 2003.

Johnson MW, Richards WA, Griffiths RR: Human hallucinogen research: guidelines for safety. Journal of Psychopharmacology 22(6): 603-620, 2008.

Nichols DE: Hallucinogens. Pharmacology & Therapeutics 101, 131-181, 2004.

Sessa B: Is it time to revisit the role of psychedelic drugs in enhancing human creativity? Journal of Psychopharmacology 22(8): 821-827, 2008.

Stonea AL, O'Brien, De La Torre A, Anthony JC: Who is becoming hallucinogen dependent soon after hallucinogen use starts? Drug and Alcohol Dependence 87(2-3): 153-163, 2007.

link

Källa till webbadress: <https://paihdelinkki.fi/sv/databank/informationssnuttar/droger-och-ovriga-beroenden/lsd-och-andra-hallucinogener>